

Pavel Kunaver:

SNEŽNIK SPOMLADI

dkar so pod Snežnikom postavili Cankarjevo kočo, sem obljubljal svojim tabornikom, da jih bom peljal na Snežnik. Iz previdnosti pa sem le nekaj tednov prej pisal v Ilirsko Bistrico po informacije glede prenočišča, da ne bi pripeljal prevelike skupine, za katero bi bilo nazadnje treba prositi pri medvedih za gostoljubnost. Prav je bilo tako, ker odgovora na moje vprašanje ni bilo. To je bilo sumljivo in vzel sem s seboj le deset fantov. Dne 14. junija smo že malo pred četrto uro zjutraj metali kamenčke v okno predsednika Planinskega društva v Ilirski Bistrici, da bi nam povedal osebno, kako je s kočjo pod Snežnikom, ker pismenega odgovora ni bilo. Izvedeli smo žalostno novico, da je kočja izropana in neuporabna. Kakor smo pozneje ugotovili, je bilo še slabše, ker so zlikovci, kar se ni dalo odnesti, še polomili in uničili. Torej je bilo le prav, da nas je bilo le malo na tridnevnem pohodu v mogočno Snežnikovo območje.

Tri dni smo bili tam gori, a razen dveh gozdarjev in nekaj drvarjev nismo srečali v tamošnji samoti nikogar. In vendar je Snežnik najmogočnejši kraški masiv na Notranjskem, ki se ponaša obenem tudi z najvišjim notranjskim vrhom, s katerega je edinstven razgled na morje v Kvarneru in na mogočno vzvalovano morje nešteti samotnih gora Dinarskega gorovja na severozapadu Jugoslavije!

Če vzamemo celotni masiv, h kateremu moramo pravzaprav pristeti tudi Javornike nad Cerkniškim jezerom, potem nas preseneti njegov obseg. Ako ga primerjamo na zemljevidu Slovenije n. pr. z obsegom Julijskih Alp: ves snežniški masiv je skoraj tako velik kakor ta naša najvišja alpska gmota! Najbolj jasna meja tega višavja je na zahodni in na severovzhodni strani. Na zahodu sega v glavnem tja do Postojnskega ali Pivškega polja in do gorenjega teka reke Reke na jugozahodu, na severovzhodu pa do globoko v kraške planote vgreznjenih polj: do Cerkniškega jezera, Loškega polja (Obrh), Babnega polja, Prezidskega potoka, Čabranke in izvira Kolpe. Nobene globoke vrezane doline in javne meje ni na jugu proti Hrvaški, in včasih se zdi, da celo daljni Risnjak s sosedi še vedno moli iz iste mogočne visoke kraške planote.

Posebnost te silovite gmote, ki po večini sestoji iz lahko topljivega krednega apnenca, proti vzhodu pa deloma tudi iz jurskih in triadnih skladov, pa je predvsem v vodah. Mogočno se vzdiguje severno od Kvarnerskega zaliva in je najvišja pregrada med severnim Jadranom in Ljubljansko kotlino ter Dolenjsko. Zato se na njem zgoste ogromne množine hlapov, ki jih prineso jugozahodni in južni vetrovi, kakor se to zgodi v Julijskih Alpah, ki so tudi nekak mogočni zid med Sredozemljem in Srednjo Evropo. A vendar kakšen razloček! V višji masiv Julijskih Alp so zajedene krasne globoke doline, kjer

privirajo na dan številne rečice — Snežnik pa je nerazčlenjena visoka planota, četudi pade na njem za 2000 milimetrov več padavin na leto kakor v Ljubljanski kotlini in do 2600 milimetrov več padavin kakor na skrajnem robu Prekmurja! Vso to vodo požre nenasitni, strašno razpokani kredni apnenec in jo odda šele na skrajnem robu gori omenjenih mej, kjer se z njo polnijo Kulpa, Čabranka, Prezidski potok, poplave na Loškem polju in v Cerkniškem jezeru, pa tudi Pivka in Reka ter daleč na jugu Rečina. Kljub mogočnim padavinam moraš na Snežniku imeti čutaro vedno s seboj, če nočeš biti navezan na zelo redke cisterne, na še redkejše studence in le lovccem in gozdarjem znane. V višjih legah pa dolgo v pozno pomlad obleže krpe snega. Le led v nekaterih ledenih jamah ostane čez leto. Zaman pa bi se trudil priti do podzemskih tokov, ki se zbirajo globoko v osrčju te silne kraške visoke planote. Črna žrela prepadov držijo v globine; pri Klanem so prišli celo nad 400 m globoko. Številni vhodi v prepade se odpirajo v samotnih gozdovih, v globokih vrtačah ali na njihovih pobočjih. A v pravo osrčje te mogočne gmote sicer tako silno razjednega in razpokanega apnenca te ne pustí nobena jama, noben prepad. Strašno deluje voda, ruši apnenec in z njim maši po udorih dohode v skrivnostno notranjost. Zato bi se zaman trudil, da bi mogel določiti razvodnico med prej naštetimi rekami, da bi mogel jasno povedati, od kod teče s Snežnika ponikujoča voda n. pr. v Cerkniško jezero, od kod pa v Pivko, ali kje je podzemski meja med vodami Kolpe, ki oddaja svojo vodo po drugih rekah Črnemu morju, in vodo Rečine, ki teče v Jadransko morje. Ljubosumno čuva snežniški masiv te skrivnosti, nalogo, ki naj jo rešijo poznejši rodovi.

Posebnost vse te skrivnostne pokrajine pa so tudi gozdovi. Čez vso silovito planoto, preko tisočev bolj ali manj težko dostopnih vrtač in uval se razprostira nepretrgana zelena odeja gozda, ki sega od tod kar dalje in dalje preko Hrvatske in Bosne in Črne gore tja do skrajnih jugovzhodnih mej Jugoslavije! Kakšna lepota, kakšno bogastvo! Pa se tega premalo zaveda večina Slovencev. Čudno to ni, kajti od davna to ni bil naš svet. Poleg silnih gozdov, težko dostopnega Krasa, nerazčlenjene, od tisočev vrtač prevrtane površine je imel vse to v oblasti tujec. Kneza Windischgraez in Schönburg-Waldenburg sta bila lastnika večine teh 35 000 hektarov po slovenskem ozemlju se razprostirajočega gozda. Znala sta izkoriščati to bogastvo v svojo korist, a priznati se jima mora, da sta s pomočjo naših ljudi znala ohraniti gozd, da se goli kras ni širil, in posebej, iz turističnih ozirov omenjeno, da je Schönburg-Waldenburg po svojih lovcih čuval tudi živalstvo in edinstveno floro na Snežniku samem.

Sedaj smo na svoji zemlji svoji gospodarji. Tega se moramo zavedati zato, da bomo svojo last znali tudi čuvati!

Pri Ilirski Bistrici je meja med nepropustnimi oligomiocenskimi skladi in krednim apnencem. Dokaz je kaj občuten: Še nekaj metrov smo šli po blatni stezi, kjer je po deževju prejšnjih dni povsod curljala voda po površju. Pa kar naglo so se iz teh skladov dvignile bele pečine ilirskega kamnoloma. In malo v stran nas je prav posebno pre-

pričljivo pozdravil kras: iz podzemске jame v strmi steni je drla mogočna voda in padala v lepem slapu v dolino. Voda je poniknila kdo ve kje tam v visoki planoti, se zbrala v podzemski potok, tu na strmíni pa je udrla na dan in se pridružila reki Reki, ki teče od tod po nepropustnem površju rodovitne Vremske doline proti severozahodu, dokler je pri Škocijanu pri Divači ne sprejme zopet Kras v svojo črno, votlo nedrje. Kakšen sijajen svet na tako malem prostoru!

Ob robu kamnoloma smo se začeli strmo dvigati in dosegli kmalu prvo stopnjo visoke planote nad Ilirsko Bistrico. Iz nje se dvigajo posamezne vzpetine do višine 800 m, od katerih je Ahac 801 m visok in se dviga nad strmim pobočjem 400 m niže ležeče doline reke Reke. Planota je že čisto kraška s tipičnimi vrtačami in brez površnega odтока. O sili burje pripovedujejo posamezni bori, ki mole večino svojih vej tja proti morju. Človek je tu že zasadil velike pasove bora, ki se uspešno ustavlja v bran. Ti umetno zasajeni gozdovi so dokaj obširni in so pokrili že precejšen kos goličav na jugozahodnem delu Snežniške planote. Verjetno je, da je te goličave, ki leže najbliže cestam, ki držijo do morja in dežel brez gozdov, zagrešil človek. Bori pa so se sedaj usidrali med skale in so pokrili že nekatero žalostno skalno goličavo. Toda če stopiš s ceste v gozd, vidiš iz podrastí povsod moletí ostre čeri in občuduješ trdoživost bora, ki vztraja, raste in pripravlja prst bolj občutljivim drevesom kljub pomanjkanju vode in hudi burji, ki posebno v pozni jeseni, pozimi in zgodnji pomladi vrši tja proti Kvarneru.

Peš tu le malokdo potuje. Zato pa je na skalovitih obronkih ob cesti pravi vrt skalnih cvetic, da se kljub dolgi poti oko ves čas raduje nad živimi barvami sredi zelenja in modrosivih skal. Naš mladi botanik W. je imel svoje posebno veselje nad cveticami in je naredil, skakajoč ves čas s poti v stran, še enkrat več poti kakor mi. Njegovim vzklikom sem moral seveda mnogokrat slediti. Posebno smo bili vzradoščeni, ko nam je v senci košatega bora pokazal krasno brstično lilijo (*Lilium bulbiferum*). Kakor rdeč plamen je žarela v modrikasti senci drevesa. To lepotico, ki bi ob večjem obisku »prijateljcvetic« žé davno izginila, smo nato pogosto srečavali.

Ko smo prekoračili umetno zasajeni borovi gozd, so nas sprejele zopet šiirne travnate poljane, idealna smučišča! Kadar tod ne razsaja burja, mora biti za smučarje najlepše, kar si morajo želeti; kilometre in kilometre daleč se razprostirajo najrazličnejše nagnjeni tereni med vrhovi, ki mole v Suhem vrhu 1175 m, v Ostrici 1248 m in v Kozleku 997 visoko. Seveda je to čisti kras z vrtačami in škrapljami, kajpada brez tekoče vode. Treba je stopiti le malo v stran s poti in tla ti pokažejo, kam izgine vsa voda. Kljub temu pa je to krasna travnata pokrajina in mislim, da je popolno pomanjkanje vode vzrok, da se tod ne pase nobena živina. Le v dnu neke silne uvale smo videli od daleč rastlinje, ki priča, da se tam za nekaj časa ustavlja večja množina deževnice in snežnice. Sicer pa sem zaman z daljnogledom pregledal vsa pobočja, nobenega živega bitja ni bilo na tem samotnem, sanjavem travnatem svetu, ki ga omejujejo nekateri slikoviti

kameniti vrhovi, ob katerih pa se že pričenjajo kazati predstraže silovite armade gozdov, segajočih do skrajnih jugovzhodnih meja domovine.

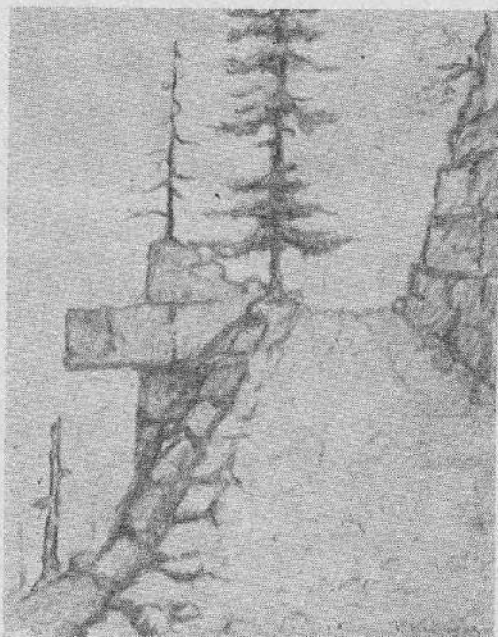
V tem samotnem travnato-skalnem svetu je cvetje nedotaknjeno. Poleg že omenjene brstične lilije so bile posebno »vidne« naslednje lepoticice: košutnik, bratinski svišč, alpski volčin, čmerika, navadna potonika, trebušasti svišč, tržaški svišč in ilirski mleček.

Za temi travnatimi goličavami se je svet dvignil v višjo stopnjo snežniške visoke planote. Ker dela cesta velik ovinek, smo se po stezi dvignili nanjo in zopet dosegli cesto, od koder se je že z višine okoli 900 m odprl lep razgled proti jugu. Toda pokrajina se je začela sedaj naglo izpreminjati. Vedno več je bilo dreves, mnoga od njih so bila prav pošteno okleščena od burje; in skalovje je bolj in bolj stopalo na dan. Mestoma so se razprostrle gole plošče, drugod so skale tvorile slikovite, razvalinam podobne skupine. Ko pa se je svet v povprečni višini 1000 m zravnal, v kolikor se to more na kraški visoki planoti, je prevladal gozd, ki je milostno pokrtil vse razdejanje, katerega je v apnencu povzročila voda. Levo in desno so se vrstile vrtače, plitve in globoke, položne in strme. Grozen bi bil ta svet, če bi ga oropali gozda. Povsod, tudi v gozdu gleda skala iz tal, nekatere vrtače kažejo prav posebno divja skalna pobočja. Ni čudno, da v takem skrajno težko prehodnem svetu najdemo zavetje medvedje, jeleni, divje svinje in volkovi, ki jih tod menda nikoli ne bo mogoče zatreti.

Po šestnajstih kilometrih se je na desni posvetila jasa in na njej velika kamenita zgradba, gozdarska kočica na Okroglini. Toda utaborili smo se začasno na robu gozda in kuhali naše pozno kosilo. Še nismo dobro pojedli, ko so se oblaki zgrnili nad pokrajino in lilo je v presledkih tja do večera, ko je sonce iznova posijalo. Zavetje in ležišče za noč smo našli v bornih barakah na slami, a spali smo kakor ubiti do zore.

15. junija smo zgodaj zapustili ležišča in odšli v sveže jutro. Cesta je držala malone popolnoma ravno tja do 18. kilometra ves čas po gozdu. Starega drevja sicer ni, a vse je kakor v parku. Zanimivo je, da je že na skalah ob cesti odkril naš mladi botanik W. k r a š k o p l a n i k o, *Leontopodium Alpinum*, var. *krasense*.

Zaverovani v lepi gozd smo pri kilometru 18 naredili usodno napako. Sledili smo dobri markaciji na desno s ceste. Tabla z napisom »S n e ž n i k« pa je bila tako nerodno postavljena, da je nismo opazili. Sledili smo torej markaciji skozi gozdne goščave po kar dobri poti. Čez čas je markacija zapustila pot in krenila po strminah brez steze kar skozi gozd. Mislil sem, da je to kaka nova pot, ker so bile markacije dokaj sveže. Bila pa je tudi mikavna zaradi divjine. Po strminah sledeč rdečim lisam smo se dvigali in se oprijemali dreves. Mahovite skale so molcele tu in tam iz tal. Divje živali so zapustile v tej samoti svoje sledove. Posebno jasni so bili sledovi merjasca, ki se je mestoma globoko udrl, tu pa tam tudi ril po zemlji. Vse to nas je zmotilo in tako mikalo, da smo po dveh urah sopihanja zadovoljni stopili na dokaj stalnat greben. Prvi, ki je stopil na vrh, je prese-

Risal Pavel Kunaver
Sl. 1 — Motiv s pota na Snežnik

nečen vzkljnil: »Krasen razgled — na Snežnik!« Hitro smo se znašli. Zašli smo na nad 1400 m visoki razgledni vrh Planinec. Znan je po svojih planikah in res divnem razgledu. A nas je tako pogrclo, da smo jo naglo ucvrli po strminah nazaj. Morda bi ostali kaj dalj na vrhu, ker je bil razgled res čudovit — a nebo se je začelo preprezati s cirusom, na jugovzhodu pa so že plavali temnejši oblaki.

Po treh izgubljenih urah smo bili nazaj na cesti in na pravi poti, ki nas je v kratkem privedla na lepo jaso v Črnem dolu (1060 m). Z gnusom smo se obrnili od strašno izropane kočice, ki se je imenovala po Cankarju. Žalosten je bil pogled na razvaline nekdanjega hotela. Tem lepši pa je bil razgled

preko gozdov na pobočja Malega in Velikega Snežnika. Ko smo napolnili čutare pri cisterni, smo jo ubrali dalje. Presekali smo po bližnji ovinek in iznova hodili po krasno izpeljani gozdni cesti, ki drži iz Črnega dola deloma po strmih pobočjih vrha Peščina (1465 m) in pod koto 1459 m nad globoko udrto Grdo drago. Cesta je zgrajena le za izkoriščanje velikih gozdov, ki pokrivajo vsa obsežna pobočja Grde drage tja do višine okoli 1500 m. Mogočna kotlina Grda draga je okoli 2 km dolga uvala prav v osrčju Malega in Velikega Snežnika. Dno je 1177 m visoko, najgloblja vrtača celo samo 1092 m, a na vseh straneh je obdana od kot 1273, 1451, 1467, 1688, 1512, 1459, 1465 in 1279. Mogoče ima kraj ravno zaradi tega, ker je podobna res ogromnemu kotlu, polnem gozdov, ime Grda draga. Vse skupaj pa mora biti tudi pravi lovski paradiž, da te mika palico zamenjati s puško. Pobočja so mestoma prepadna in cesta te vodi mimo krasnih prizorov, kjer stara, od vetrov razmršena drevesa komaj najdejo prostora za svoje korenine med skalovjem. (Sl. 1 in 2.) Preko vsega pa gledata vrhova obeh Snežnikov, ki ju malo pod vrhovi krasi visok pas strmih, deloma navpičnih sten. Gubanja opaziš v njih le malo, a voda jim ne prizanaša. Vertikalno žlebičje jih mestoma na gosto prepreza in priča o topljivosti skalovja. V dobri uri in pol smo prišli v koleno ceste prav na skrajnem vzhodnem pobočju Grde drage kakih

dve sto metrov nad dnom uvale. Kakor da bi hotela podčrtati svoje ime »grda«, se je od nas poslovila s posebnim prizorom. Tik pod potjo zija v razdrapani skalni steni črno žrelo Hude jame. Je okoli 102 m globok prepad, ki ga je deloma naredila vertikalno odtekajoča voda. Mračen gozd, rastoč težavno na skalnem pobočju, črno žrelo jame, izginjajoče v osrčje zemeljske skorje, in prepadnc strmine v goščavi Grde drage, vse to napravi na človeka globok vtis.

Žrelo Hude jame pa je obenem najboljši kažipot. Na nasprotni strani ceste se namreč odloči steza proti vrhu. Gozd na teh strminah res težko uspeva, ker povsod štrli skala na dan. Dasi je bilo že sredi junija, smo v nekaterih vrtačah tod še vedno našli sneg, razhoben od raznih živali. Po sledovih smo mogli ugotoviti predvsem merjasca, jelena in srno.

Hoja strmo navzgor nas je kaj hitro privedla na gozdno mejo. Vse kar premore Snežnik, ki ga uničevalci cvetja še niso obiskali, se je razprostrlo pred nami v popolni, nepokvarjeni lepoti. Take so najbrž bile naše gore nekdej! Najprej so se pojavile anemone v presenetljivi množini tik ob poti in izven nje. Mednje so se kmalu pomčale neštnevilne pogačice, da je svet kar zagorel od njih. Nato veliki Kluzijev svišč, a v kakšnih velikih skupinah! Mestoma je bilo vse modro od njega. Posebno ta cvetica in velike skupine pogačic so nas spremljale do samega sedla med Malim in Velikim Snežnikom.

V vrtačah in na pobočju Snežnika samega so postajale snežne krpe vse večje in ob njih zopet posebna flora, med drugimi najnežnejša, soldanela.

Na nekem mestu je požar uničil veliko množino ruševja. Zgoditi se je moralo to že pred desetletji. In danes je tam prava puščava. Niti trava niti ruševje se ne more več oprijeti tal. Kakor svarilo

Risal Pavel Kunaver

Sl. 2 — S poti na Snežnik

zeva ta strašni, čisto kameniti del pobočja med ruševjem in tratami češ, pazite na gozdno odejo!

Zadnje trate pod vrhom so bile pravi vrt kosmatincev, anemon, velikega in malega svišča, pogačic in ob straneh tudi iz rododendrona, ki pa še ni imel popkov.

Vrh! Kopa, kjer iz travic mole skalc, a vse vabi k počitku in užitku. Mi smo se mu vdali za tri ure, četudi so fronte črnih oblakov napredovale malone od vseh strani proti samotnemu notranjskemu orjaku.

Alpe so daleč in izpod nizkih obokov so se njihova še vedno zasnježena pobočja svetila k nam dol v pozdrav. Posebnost razgleda s Snežnika pa je drugod. Na jugu leži sončni Kvarner. Tudi tedaj se je svetil v soncu, ko je zaledje že pokrivala senca temnih oblačnih gmot. Sence oblakov so vso kraško pokrajino, ležečo pod nami, naredile še bolj skrivnostno. Tam v daljnih Alpah so številne doline. Če so še tako zavite, vendar odprte drže v neko smer. Tu pa divjji kaos tisočev vrtač, pogreznjenih v tihe širne gozdove. In kakšne so te kotline! Najstrašnejša je severna stran Snežnika. Tam se je morala na nekaterih mestih apnenčeva skorja tudi udreti, ker se razprostirajo neposredno pod vrhom in proti Peklu ogromne udorne vrtače s prepadnimi, mestoma navpičnimi skalnimi stenami. V njih do konca pomladi, v nekaterih osojnih krajih pa tudi pozneje, leži sneg. Tako najdeš med 1796 m visokim vrhom in koto 1592, ki ni niti kilometer oddaljena, vrtačo z dnom v višini 1401 m! Vrtača Pekel, 1 km severno od Malega Snežnika, pa ima dno v višini 1151 m! In koliko je drugih velikih globokih vrtač, pogreznjenih v to visoko planoto! Največja pa so uvale, ki po svoje razčljujejo to pokrajino. Samo v bližnji okolici Snežnika so ugreznjene med vrhove naslednje uvale: dva Črna dola, Grda draga, (ki jo delavci imenujejo tudi Volčja draga), Grdi dol, Vodni dol, Kosmati dol, Lepi dol, Mašun i. dr. Tisoče in tisoče najrazličnejših vrtač je ugreznjenih brez vsakega reda na ogromnem svetu od Nanosa in Javornika, pa tja do morja in do Risnjaka. Le tu in tam gleda goli kras na dan, in tam je čista skala, mestoma tako ostro izgledana od vode, da bi se urezal ob njenih robovih. Saj ni čudno! Bodi tod še ob takem nalivu, naj se mogočne plasti snega pod vročim pomladanskem soncem še tako tajajo, ne boš videl na tem svetu niti enega potočka. Vso ogromno množino vode požre razpokani in topljivi apnenec. Pomislimo, da samo v državnem gozdu, ki meri okoli Snežnika okoli 35 000 ha, izgine brez nadzemskega odtoka direktno v zemljo okoli 1260 milijonov kubičnih metrov vode na leto! In vsaka kaplja po svoje razjeda ta apnenec!

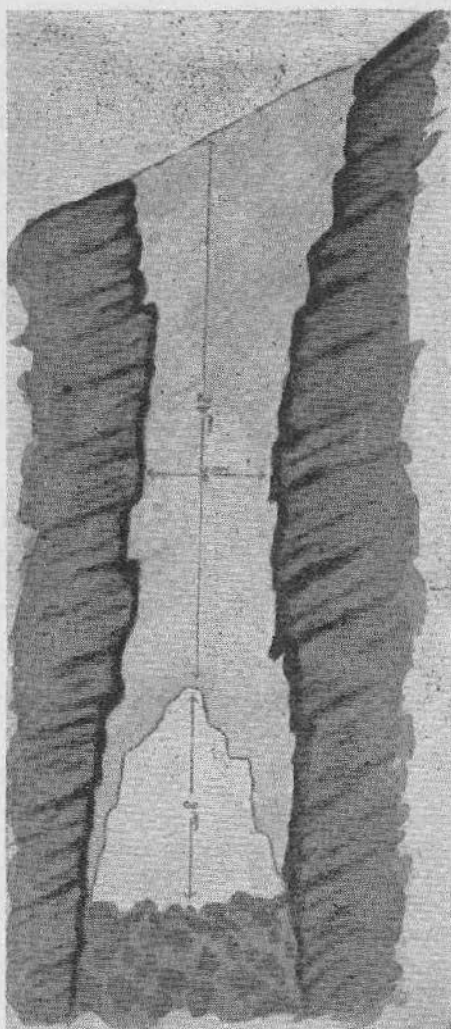
Ta voda pa, ki je tako skrivnostno izginila pod Snežnikovo apneniško planoto, nas je danes iz daljave pozdravljala! Cerknliško jezero se je svetilo tam pod Slivnico in tam na zahodni strani planote malo Petelinje jezero. Pod seboj smo videli Suho Loško polje — a po nalivih se tudi tam posveti jezero kakor tudi drugod na Pivškem polju.

Pa tudi vrh noče zaostati. In takoj na severovzhodni strani zija v vrhnji kopi prepad. Njegovo žrelo je 23 m dolgo, najožje mesto v njem meri okoli 6 m, onega dne je bilo še 24 m do snega, a ker je že precej odstopil od skalnih sten, smo mogli preceniti njegovo debelino: bilo ga je še okoli 8 m na debelo. (Sl. 3.)

V tem, ko smo se mi naslajali v glavnem nad veliko narodo, pa je naš botanik neprestano stikal po vrhu. Poleg krasno razcvetelega velikega Kluzijevega enciana je on seveda našel še vse kaj drugega. Povedal mi je žarečih oči, da je odkril naslednje cvetice: *Arabis Scopoliana* — Skopolijev repnjak, *Leontopodium alpinum* var. *krasense* — kraško planiko, *Ranunculus carinthiacus* — ko-roško zlatico, *Hedraiantus croticus* — vrčico, *Bartschia alpina* — alpsko žalujko, *Anemone alpina* — alpski kosmatinec, *Trollius europaeus* — pogačico, *Achillea Clavencac* — planinski pelin, *Rhododendron hirsutum* — sleč, *Linum julicum* — julijski plan, *Pinguicula alpina* — mastnico, *Helianthemum* (?) alpcstre — planinsko sončece, *Ranunculus Traufelneri* — T. zlatico, *Erica carnea* — reso, *Homogyne discolor* (?) — dvo-barvni planinšek, i. dr.

Ali se vsega tega zaveda planinsko društvo, ki mu Snežnik pripada in kakšno dolžnost ima za zaščito tega, do sedaj skoraj nedotaknjene naravnega parka? Kakšen bo ta, ko bo stal novi hotel, po dveh, treh letih?

V treh urah so se črni oblaki zgrnili nad nami. Tu in tam so iz njih visele goste zavese naliva. Ker se le nismo spravili z vrha, je bilo treba pač sile. Grom in blisk sta pripomogla, da smo hitro zapustili vrh Snežnika. Mladina je tekla, kar so jo noge nesle, jaz pa

Risal Pavel Kunaver

Sl. 3 — Prepad na vrhu Snežnika
Celotna globina ca. 32 m, največja dolžina
23 m, najožje mesto ca. 6 m

sem le počasi odhajal s krasne gore in se poslavljal od razgleda in cvetic. Žal, da je dež prekrižal vse načrte s fotografiranjem, le nekaj skic sem mogel narediti na mokri papir. Da bi pa hitel skozi tihi gozd, se nisem mogel odločiti in tako sem šele pozno dosegel razdejano Cankarjevo kočo, kjer so me moji fantje stoje čakali — kajti tako je bila ponesnažena, da je bilo kar težko najti prostorček, kjer se ne bi umazal. Menda so zlikovci celo streho načeli, ker je kar lilo noter. Ko je dež prenehal, smo zato zadovoljni zapustili umazano luknjo in skozi umiti gozd nadaljevali potovanje do Okrogline, kjer smo na slami zopet našli prijetno ležišče čez noč.

16. junija — domov. Minula dneva pa sta me tako prevzela, da sem hotel biti kolikor mogoče sam s svojimi mislimi. Zato smo hodili v manjših skupinah in uživali veliko naravo vsak po svoje. Kopicili so se namreč nad vso to samoto siloviti kumuli, ki so grozili z nevihto. Pa se jim le nisem hotel vdati. Počasi sem hodil in postajal zdaj ob skalnih skladih zdaj ob cvetnih skupinah ter vsrkaval pred menoj razgrnjeno lepoto. Hude nevihte so divjale nad Učko, nad Kvarnerom, pa tudi nad Vremsko dolino, in še severneje od nje — celo Snežnik so zagrnile za nekoliko čas težke megle — jaz pa sem jo končno vendarle suh, a poln doživljajev primahal na kolodvor v Ilirski Bistrici, kjer so moji fantje že zobali zadnje češnje.

Leo Maduschka:

Smrt v gorah

Meglá pošastno plahutajo rjuhe,
od daleč so oblaki razdivjani
pridrli na gore in jim groze
in tajnotemni, beli pajčolani
zagrnili vse gorske so vrhe.

Votlo hrumi v skalovju divji slap,
visoko brizga pene črni žleb,
v trepetu rahlem se priklanja les
in prek stemen in prek grebenov srep
zarjul vihar je svoj mrtvaški ples.

Hrumi neurje in narave sile
divjajo sproščene od vseh vezi,
kot divje orgle žvižga piš krog sten,
blisk se ob blisku vžge in plaz grmi,
zdi se: ves svet postal je pekla plen.

Visoko gor pa v gore strmi steni,
kjer samo orel gnezdo si ravna,
trepeče spačena človeška reva,
ki roka kruta gorskega duha
jo na usode tehtnico nađeva.

Čuj, čuj! ... Ni kamenje to, ki bobni
tam gori v stenah in se kotaljá,
ne čuješ, da nekdo ko v smrti kliče?
Ni krokar črni, ki tam plahuta?
Mogoče pa da kliče tam mrliče?

Prevedel Alojzij Gradnik